

Barns sjukdomar och småbarnspedagogiken

Innehållsförteckning	2
Inledning	3
Diarré/Kräkningar	4
Feber	4
Femte sjukan	4
Förkylning	5
Halsont	5
Hepatit B och C	6
Herpes stomatit	6
Hosta	6
Huvudlöss	6
Höstblåsor	7
Kikhosta	8
Mollusker	8
Mässling, påssjuka, röda hund	8
Salmonella	8
Scharlakansfeber	9
Snuva	9
Springmask	9
Svinkoppor	10
Tredagarsfeber	10
Vattkoppor	11
Ögoninflammation	11
Öroninflammation	12

Inledning

Barn som vårdas i daghem kan få lindriga infektioner. I regel kräver inte dessa infektioner någon medicinsk behandling. God hygien och regelbunden utevistelse är grunden för att minska antalet sjukdomstillfällen. Ett akut insjuknat barn orkar inte med den vanliga gruppsamvaron och skall vårdas i hemmet. Småbarnspedagogiken har inte möjlighet att vårda ett sjukt barn.

Då barnet ska återvända till småbarnspedagogiken efter sjukdom bör man i första hand beakta barnets allmänna hälsotillstånd och sjukdomens smittorisk. Barnets allmänna hälsotillstånd bör vara sådant att barnet kan vara i grupp och delta i daghemmets verksamhet både inomhus som utomhus. I daghemmet är man utomhus varje dag och det finns inte personalresurser att vårda ett sjukt barn inomhus.

Hämta inte ditt sjuka barn till småbarnspedagogiken! Om barnet insjuknar under dagen, tar daghemmet kontakt med Er!

Denna broschyr innehåller information om vanliga sjukdomar hos barn, sjukdomssymptom, behandling och hur länge barnet behöver stanna hemma. Broschyren är uppgjord i samarbete med hälsovårdspersonal.

Handtvätt är det viktigaste och enklaste sättet att motarbeta infektioner och förhindra att de sprids!

Handtvätt:

- När:
- när barnet kommer till/från daghemmet, vårdnadshavare kan hjälpa sina barn
  - när man kommer in efter en utomhusvistelse
  - före maten
  - efter wc-besök
  - efter att man snutit sig
  - alltid när man märker att händerna är smutsiga
  - när barnet lämnar daghemmet
  - när barnet kommer hem
- Hur:
- under rinnande vatten och med flytande tvål
  - tvätta omsorgsfullt genom att gnida handflatorna mot varandra så att alla sidor rengör, tvätta även fingertoppar och mellanrum samt handlederna.
  - minst 1 min
  - tvätta noggrant fingertoppar och mellanrum, tummarna och handlederna
  - skölj omsorgsfullt
  - torka händerna med pappershandduk
  - stäng kranen med pappershandduken

Diarré/Kräkningar

Akut diarré och kräkningar är vanligt för barn under skolåldern. Virus eller bakterier kan ge upphov till symptomen. Smittsamheten är stor och de flesta infektionerna läker ut av sig själv.

Symptom: Diarré och/eller kräkningar till vilka även kan höra feber och luftbesvär.

Behandling: Viktigt att barnet får i sig vätska i kombination med salt och socker.

Hemma? Barnet skall stanna hemma från daghemmet. Återkomst till daghemmet efter att barnet kunnat äta normalt och inte haft diarré eller kräkts under ett-två dygn.

Feber

Barns normala temperatur varierar framför allt med hur aktivt barnet är. Om temperaturen är mer än 37,5 på morgonen och 38 på kvällen anses det vara en förhöjd temperatur.

Hemma? Barnet skall stanna hemma från småbarnspedagogiken. Barnet bör ha en feberfri dag (utan febernedsättande medicin i kroppen) innan återkomst till daghemmet. Bedöm alltid allmäntillståndet innan barnet återgår till daghemmet.

Femte sjukan (Parvovirus)

Lindrig virusinfektion.

Symptom: Intensivt rött och sammanflytande utslag på kinderna. Ibland ses även girlangformade utslag på armar, ben och bål. I vissa fall feber, ont i muskler och leder samt magbesvär. Utslagen försvinner i regel inom en vecka.

Inkubationstid: 1-2 veckor

Hemma? Beroende på symptom. (Smittar ej mera när barnet har utslag).

Förkylning

Förkylning är den vanligaste infektionen hos barn. Godartad men smittsam. Smittar via luften och som kontaktsmitta. Smittar någon dag innan förkylningen bryter ut samt även någon dag efter.

Symptom: Snuva, nästäppa. Andra symptom kan vara ont i halsen, hosta och heshet, men också huvudvärk, feber eller allmän "sjukdomskänsla".

Behandling: Finns ingen botande behandling, men kan lindras med mediciner, som hostmedicin, nässpray och febernedsättande.

Hemma? Allmäntillståndet avgör om barnet skall vara hemma eller inte.
För att återgå till barngruppen ska barnet orka med verksamheten under dagen som också innebär utevistelse och gymnastik.

Halsont

Halsont beror på en infektion i svalget. Små barn kan inte alltid tala om att de har ont i halsen. Tecken på infektion kan vara att barnet inte vill äta eller dricka.

Symptom: Halsont, svullna röda halsmandlar (tonsiller) och feber. Hos små barn kan det visa sig genom att barnet inte vill äta och dricka eller har kräkningar och magsmärtor.

Behandling: Virusinfektion läker ut med hjälp av kroppens infektionsförsvar, medan om barnet har feber och halsont och man vet att det finns streptokock (angina) infektioner i omgivningen, bör hälsovårdare/läkare uppsökas.

Hemma? Vid en streptokockinfektion bör barnet stanna hemma minst ett dygn med antibiotikabehandling. Barnets allmäntillstånd avgör när barnet kan återgå till dagvården.

Hepatit B eller C

Det finns flera olika former av hepatit (gulsot). Överförs genom blodsmitta. Alla former av hepatit är förhållandevis ovanliga i småbarnspedagogiken och alla behöver bedömas av läkare.

Behandling: Små sår skall vara täckta.

Hemma? Barnet kan vara i daghemmet.

Herpes stomatit (blåsor i munnen)

Herpesinfektioner orsakas av ett virus, som praktiskt taget alla får under livets gång. Ungefär hälften märker aldrig av sin infektion. Smittovägar är dropp- och/eller kontakt.

Symptom: Blåsor och sår i och runt munnen. Allmänt dålig och ofta feber.

Hemma? Barnet kan vara i daghemmet.

Hosta

Hosta är ett vanligt symptom vid förkylning och förekommer alltid vid luftrörskatarr och lunginflammation. Framförallt i början av en infektion smittar hostan. Friska barn kan också ha hosta under dagen men sällan nattetid.

Symptom: Hosta.

Hemma? Barn med hosta, utan feber och med ett gott allmäntillstånd behöver inte vara hemma. Vid långvarig hosta bör läkare undersöka.

Huvudlöss

Huvudlusen är 2-3 mm lång och en vuxen hona lever i 2 veckor och lägger 7-10 ägg som cementeras fast vid basen av hårstrån. Äggen kallas gnetter, är hudfärgade och kan vara svåra att upptäcka. Äggen kläcks efter 1-2 veckor och efter ytterligare 10 dagar har larven blivit vuxen. Vem som helst kan råka ut för huvudlöss genom olika omständigheter – löss är inte tecken på dålig hygien.

Huvudlössen sprider inte någon infektionssjukdom. Smittar genom närbkontakt mot huvud under en minut eller längre. Löss trivs också bra i nytvättat hår. Löss har låg temperatortolerans och lämnar inte frivilligt den varma hårbotten. Löss kan varken flyga eller hoppa.

Symptom: Misstänk huvudlöss när information finns om löss i omgivningen eller om barnet har omotiverad stark klåda i hårbotten. Klåda förekommer dock inte alltid. Svarta prickar/pulver på huvudkudden kan vara tecken på huvudlöss.

Behandling: Man hittar lössen säkrast genom att kamma igenom håret med en fintandad kam. Det är lättare att se nedfallande löss om håret kmmas över en spegel eller vitt papper. Använd förstoringsglas. Huvudlöss behandlas med receptfria preparat (schampoo) som fås från apoteket. Bruksanvisningen skall följas noggrant. Efter behandlingen skall håret finkammas efter en och två veckor.

Hemma? Om behandling skett enligt ovan finns ingen anledning att vara hemma.

Höstblåsor

Vanlig sjukdom hos barn under skolåldern. Många blir smittade utan att bli sjuka. Barnen blir smittade genom nära kontakt med redan sjuka, som utsöndrar virus genom näsa och svalg. Vanligt med utbrott under sommar och höst. Livslång immunitet.

Symptom: Blåsor i munhålan som kan vara smärtsamma och som i sin tur bidrar till att barnen inte vill äta. Utslag kan också finnas på händer och fötter. Feber och illamående kan också förekomma. En del barn har inga symptom alls.

Inkubationstid: 3-7 dygn.

Hemma? Beroende på symptom (smittar mest innan och när blåsor uppkommer)

Kikhosta

Symptom: Första symptomen liknar dem vid en vanlig förkylning, dvs. feber, snuva och nattlig hosta. Efter 1-2 veckor har kikhosta utvecklats och barnen får hostattacker med kikningar som ev. avslutas med uppkastning. Efter 4-6 v brukar hostan avta.

Hemma? Barnet skall stanna hemma från småbarnspedagogiken 5 dygn efter påbörjad antibiotikakur. (vid hosta som vara >3 veckor när kikhostan diagnostiseras behövs ingen isolering.)

Mollusker

Vårtliknande navlade utslag. 2-4 mm stora, som långsamt breder ut sig på armar och ben eller magen. Utslagen varken kliar eller gör ont. De försvinner utan behandling på ett par månader, men kan hos en del barn finnas kvar i 1-2 år. Smittar genom kontakt.

Hemma? Nej.

Mässling, påssjuka, röda hund

Dessa virussjukdomar är numera ovanliga, eftersom de flesta barn över 18 månader är vaccinerade. Detta gör dock också att det är svårare att ställa säker diagnos.

Inkubationstid:
Mässling 7-18 dygn
Påssjuka 16-18 dygn
Röda hund 14-21 dygn

Hemma? Barnet stannar hemma ca. 1 vecka.

Salmonella

Salmonella är en bakterie som orsakar tarminfektion av olika svårighetsgrad.

Symptom: Feber, buksmärter och diarréer, ibland även kräkningar.

Inkubationstid: 1-3 dygn

Hemma? Barnet stannar hemma tills det är symptomfritt + 2 dygn.

Scharlakansfeber

Symptom: Halsfluss, en smultronliknande tunga samt ett småprickigt rött utslag på armar, ben och mage. I slutet av andra sjukdomen brukar barnen fjälla på handflator och fotsulor. Scharlakansfeber smittar från någon dag före utslaget och i obehandlade fall i flera veckor efter utslagets början.

Behandling: Penicillin.

Inkubationstid: 1-3 dygn

Hemma? Barnet skall stanna hemma från småbarnspedagogiken. Återkomst till daghemmet efter 2 dygns antibiotikabehandling samt när barnets allmäntillstånd är sådant att barnet orkar delta i verksamheten som också innebär utevistelse.

Snuva

Snuva är det vanligaste symptomet vid en förkylning. Snuvan är en av kroppens försvarsmekanismer mot förkylningsvirus.

Symptom: Snuva.

Hemma? Barn med snuva, utan feber och med ett gott allmäntillstånd behöver inte vara hemma.

Springmask

Springmasken lever i tarmen och den vuxna honan vandrar till ändtarmen för att lägga sina ägg strax utanför ändtarmsöppningen. Där kan den också upptäckas, som en vit centimeterlång sytråd. Springmask är vanligt bland barn men alla får inte symptom. Det är svårt att bekämpa springmask och den gör inte heller någon skada. Smittsamhet är stor vid bristande hygien.

Symptom: Klåda i stjärten, framför allt nattetid.

Behandling: Med läkemedel. I regel räcker det med en dos. Bara de barn som har synlig mask ska behandlas med maskmedicin. Rena underkläder varje dag, noggrann handhygien och allmän städning minskar också mängden ägg i omgivningen.

Inkubationstid: 3-7 veckor

Hemma? Vårdas hemma under behandlingsdagen.

Svinkoppor

Svinkoppor är mycket smittsamt och sprider sig lätt till andra personer vid direktkontakt i en grupp. Samtidigt med utslagen kan barnet också ha rikligt med streptokocker av samma typ i halsen. Barnet smittar tills såren är läkta.

Symptom: Gulaktiga såriga utslag runt näsa och mun i nära anslutning till en förkylningsepisod kan tala för svinkoppor. Utslagen brer gärna ut sig, nya kommer till och utslagen vill inte läka ut. Det kan också finnas utslag på händer och mage. Barnen blir sällan allmänpåverkade eller svårt sjuka av infektionen.

Behandling: Penicillinbehandling kan behövas vid utbredda sår. Sårskorporna tvättas bort med saltvatten (koksaltlösning). I sårbotten gnider man in bakteriedödande salva. Noggrann handhygien.

Inkubationstid: 2-3 dygn

Hemma? Barnet skall stanna hemma från småbarnspedagogiken i 24 h efter påbörjad antibiotikabehandling och 48 h efter påbörjad lokalbehandling.

Tredagarsfeber

Symptom: Hög feber och eventuellt lätta förkylningssymptom. Barn är i allmänhet inte så påverkade av denna infektion, trots den höga febern. När febern plötsligt sjunker på tredje dagen framträder blekröda, lätt upphöjda prickar på magen.

Behandling: Ingen särskild behandling.

Hemma? Barnet skall stanna hemma från småbarnspedagogiken. Barnet bör ha en feberfri dag (utan febernedsättande medicin i kroppen) innan återkomst till daghemmet. Bedöm alltid allmäntillståndet innan barnet återgår till daghemmet.

Vattkoppor

Symptom: Små vätskefyllda blåsor (koppor) som brer ut sig över kroppen med början på huvudet, sedan bålen och sist händer och fötter. Hög feber är vanligt.

Behandling: Klådstillande och ev. febernedsättande mediciner kan lindra symptomen.

Inkubationstid: 14-21 dygn

Hemma? Barnet skall stanna hemma från småbarnspedagogiken. Återkomst till daghemmet efter att blåsorna har torkat och barnet har varit feberfri ett dygn.

Ögoninflammation

Vanligt att barn får infekterade ögon, framförallt under förkylningsperioder. Ett barn med inflammerade ögon kan smitta de andra barnen och personalen i gruppen. Orsaken är bakterier.

Symptom: Ögat har en rodnad och var finns i inre ögonvrån. Barnet kan också vara ljuskänsligt och/eller allmäntillståndet kan påverkas. När infektionen startar känns det som om man hade grus i ögat, sedan blir bindhinnan röd och ett kletigt gulgrönt varigt sekret kommer från ögonvrån. Ögonlocket är ofta hopklibbat på morgonen.

Behandling: Ögonen tvättas med ljummet rent vatten (eller koksaltlösning). Vid varbildning behandlas infektionen med antibiotikasalva.

Hemma? Barnet vårdas hemma 1-2 dygn beroende på symptom.

Öroninflammation

Symptom: Plötslig öronvärk som ofta är kombinerad med feber och förkylning. Vanligt att öroninflammationen börjar efter att barnet lagt sig på kvällen. Öroninflammation är en vanlig komplikation till förkylning.

Behandling: Misstänkt öroninflammation bedöms av läkare och antibiotikabehandling kan bli aktuell.

Hemma? I regel smittar inte öroninflammation vilket gör att barnet kan vara i daghemmet om det orkar med verksamheten under dagen som också innebär utevistelse.